

بسم الله الرحمن الرحيم

مفهوم رزق

(ترجمه)

مسئله رزق در زندگی عموم مردم یکی از ساسی ترین موضوعات به شمار می‌رود. مسئله رزق بدون ملاحظه عقیدتی روح و روان تمام انسان‌های کره خاکی را مشغول خود کرده است؛ زیرا انسان همیشه در انتظار و در صدد کسب رزق یومیه خویش می‌باشد. بنابراین، لازم دیده شد تا پیرامون مسئله رزق تلاش فروتنانه ذیل انجام گیرد.

رزق همان بخشش و هبه را گویند و کلمه رزق مترادف بخشش و عطاء می‌باشد. رزق به دو گونه؛ حلال و حرام تقسیم می‌شود. به مالی که کارگر بدست می‌آورد و مالی را که قمارباز از راه قماربازی کسب می‌نماید، رزق گفته می‌شود. به دلیل این که آن مالی است که الله سبحانه و تعالی به هر یک از آن دو در هنگام تمسک‌شان به حالتی از حالات کسب رزق بخشش نموده است؛ اما تفاوت این جاست که اگر تصرف مال برایش مجاز و مباح باشد، پس آن مال برایش از نظر حکم حلال و اگر تصرف و تملک آن برایش مباح و مجاز نباشد، درین صورت آن مال برایش از نظر حکم حرام می‌باشد؛ اما با وجود این هم برای هر دو نوع مال رزق اطلاق می‌شود و بخاطری که تملک مال از راه حرام صحیح نیست، نمی‌توان آن مال را رزق نامید و نمی‌توان گفت که الله سبحانه و تعالی فقط مال حلال را رزق گردانیده و مال حرام را رزق نمی‌دهد؛ بنابر این، برای هر انسان خواه مؤمن باشد و خواه کافر، عاقل باشد و یا غیر عاقل، باید به رزق مقدر و تعیین شده اش برسد. الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

﴿وَكَايِنٍ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [عنکبوت: 60]

ترجمه: چه بسیارند جنبندگانی که (در زمین یا شما زندگی می‌کنند و بر اثر ضعف، حتی) نمی‌توانند روزی خود را بردارند (و) جابجا کنند تا آن را بخورند یا ببندوزند). الله روزی رسان آن‌ها و شما است (پس غم روزی را نخورید و ننگ خواری و اسارت را نپذیرید) و الله بس شنوا و آگاه است (لذا دعای شما و صدای سایر آفریدگان خود را می‌شنود، از حال و روز همگان با خبر است، سهم و روزی کسی و چیزی را فراموش نمی‌نماید).

پس بدون شک، واقعیت ارزاق کفار و گناهکاران نشان می‌دهد که الله سبحانه و تعالی رزق و روزی تمام مخلوقات خود اعم از مؤمن و کافر را بدوش گرفته است و به همین خاطر است که الله سبحانه و تعالی در آن هنگام که ابراهیم دست به دعا بالا نمود و از وی خواست تا فقط مؤمنان اهل مکه را رزق عطا کند، برایش فرمود که وی هیچگاه رزق خود را مخصوص مؤمنان نمی‌گرداند؛ بلکه هم مؤمنان را رزق و روزی خواهد داد و هم کافران را. الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ [بقره: 126]

ترجمه: و (به یاد بیاورید) آن‌گاه را که ابراهیم گفت: پروردگار من! این (سرزمین) را شهر پر امن و امانی گردان و اهل آنرا- کسانی که از ایشان به الله و روز بازپسین ایمان آورده باشند- از میوه‌های (گوناگونی که در آن پرورده شود یا بدان آورده شود و

دیگر خیرات و برکات زمین، روزی شان رسان و بهره‌مندشان بگردان. (الله پاسخ داد و) گفت: (دعای تو را پذیرفتم، ولی در این عمر کوتاه دنیا، بر این خوان یغما چه دشمن و چه دوست) و کسانی را که کفر ورزد، مدت کوتاهی (از ثمرات و خیرات این جهان) بهره‌مند می‌گردانم و سپس او را (روز رستاخیز) به عذاب آتش (دوزخ گرفتار و) ناچار می‌سازم و (سرانجام و سرنوشت این گونه افراد) چه بد سرانجام و سرنوشتی است!

و به همین دلیل بود که وقتی ابراهیم علیه السلام برای آن عده‌ای از فرزندان که باشند بیت‌الله الحرام بودند، طلب رزق و روزی کرد. الله سبحانه و تعالی برایش بیان نمود که وی کافران را نیز روزی خواهد داد و همان گونه که مؤمن رزق خود را بدست می‌آورد، کافر نیز در دنیا رزق خود را بدست خواهد آورد و الله سبحانه و تعالی تمام مخلوقات خود را تا آن گاه که حیات در بدن شان باقی باشد، بدون استثناء رزق و روزی می‌دهد.

لذا، حقیقتی را که باید مسلمان در برابر آن سر تسلیم و کرنش فرود آورد، اینست که رزق از جانب الله سبحانه و تعالی است و اوست که مخلوقات را آفریده و ارزاق شان را بدوش گرفته است و بر انسان لازم می‌آید که در طلب رزق خود بسوی او سبحانه و تعالی پناه ببرد تا نفسش استوار و آرامش یافته و در راه بدست آوردن رزق اش از عبادت الله غافل نشود. الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

﴿وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ﴾ [مائده: 88]

ترجمه: و از نعمت‌های حلال و پاکیزه‌ای که الله برای تان روزی داده است بخورید.

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ﴾ [روم: 40]

ترجمه: الله کسی است که شما را آفریده است، سپس (با عطاء کردن و سائل مادی و معنوی کسب و تهیه زمینه معاش و آماده‌سازی محیط زیست) به شما روزی رسانده است.

﴿انْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ﴾ [یس: 47]

ترجمه: از آنچه الله برای تان روزی داده است انفاق و احسان کنید.

﴿إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ﴾ [آل عمران: 37]

ترجمه: الله هر که را بخواهد روزی می‌دهد.

﴿اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ﴾ [عنکبوت: 60]

ترجمه: الله روزی رسان آن‌ها و شما است.

﴿يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ [اسراء: 30]

ترجمه: *الله روزی هرکس را که بخواهد فراوان و گسترده می‌دارد.*

﴿فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ﴾ [عنكبوت: 17]

ترجمه: *و روزی را از نزد الله بطلبید.*

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾ [هود: 6]

ترجمه: *هیچ جنبنده‌ای در روی زمین نیست، مگر این که روزی آن بر عهده الله است.*

﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ﴾ [ذاریات: 58]

ترجمه: *تنها الله روزی‌رسان است.*

مردم بر اساس چشم دید خود که هر شخص در برابر کاری که انجام می‌دهد، مالی بدست می‌آورد؛ بر این گمان هستند که این خودشان هستند که رزق خود را تأمین می‌کنند و نیز اوضاع و احوالی را که در آن به جمع‌آوری و کسب ثروت می‌پردازند را اسباب رزق می‌دانند. این‌گونه مغلوب این حدس و گمان شدند، در حالی که حقیقت بر خلاف چشم دید و گمان شان بوده، حقیقت و واقعیت طوری است که آن احوال و اعمال فقط حالاتی است که در آن رزق حواله می‌شود؛ نه این که اسباب رزق باشد، چون اگر اسباب رزق به‌شمار می‌رفت، مطلقاً نباید رزق به تأخیر می‌افتاد؛ چون بعضی اوقات این حالات پیش می‌آید و رزقی در کار نیست و گاهی رزق می‌آید؛ در حالی که هیچ یک از آن حالات دخلی ندارد. گاهی انسان سر کار می‌رود؛ ولی هیچ مالی را بدست نمی‌آورد؛ درحالی که حوادثی وجود دارد که در آن رزق حاصل می‌شود، بدون این که در آن سبب ظاهری دخیل باشد و این نوع حوادث بی‌شمار هستند که به‌عنوان مثال میراث را می‌توان یادآور شد طوری که میراث را وارث به سعی و تلاش خود و یا هم به اختیار خود بدست آورده نمی‌تواند؛ بلکه میراث مالی است که بدون سعی و اکتساب شخص بدست می‌آید.

بنابراین، نتیجه می‌گیریم که اوضاع و احوالی که معمولاً در آن رزق بدست می‌آید، اسباب رزق نبوده؛ بلکه فقط حالاتی برای کسب رزق است. پس رزق چنان که مردم گمان می‌کنند که به سبب عملکرد، استعمار و امثال آن بدست می‌آید نیست.

اما ناگفته نباید گذاشت که الله سبحانه و تعالی بندگان خود را دستور داده است تا به اعمالی به پردازند که خود در اجرای آن اعمال برای‌شان قدرت انتخاب داده است تا در اجرای آن اعمال به حالاتی مواجه شوند که آورنده رزق است. پس برای هر شخص لازم است تا برای تحصیل رزق خود جد و جهد نماید و بدلیل این که رزق مقسوم و مقدر است، شایسته نیست که ترک وظیفه و عمل نماید؛ زیرا الله سبحانه و تعالی بندگان خود را دستور به سعی و عمل نموده و آن‌را دروازه‌ای از دروازه‌های عبادت خود قرار داده است. بر انسان لازم است تا متوکل باشد؛ نه متواکل و الله سبحانه و تعالی بندگان خود را در عرصه سعی و تلاش برای طلب رزق تشویق نموده و می‌فرماید:

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ﴾ [ملک: 15]

ترجمه: او کسی است که زمین را رام شما گردانیده است. در اطراف و جوانب آن راه بروید و از روزی او بخورید، زنده شدن دوباره؛ در دست اوست.

نویسنده: فارس الفارس

عضو دفتر مطبوعاتی حزب التحریر-ولایه عراق

برای رادیوی دفتر مطبوعاتی مرکزی حزب التحریر

مترجم: محمد مزمل